

Ovo je jedna od ukupno trinaest razglednica gradova koja daje vrlo kratak pregled grada. Predstavljene informacije nisu iscrpne niti je moguće u cijelosti obuhvatiti raznolikost iskustava, perspektive i društvene identitete stanovništva u bilo kojem od ovih gradova. Izjave o političkim činjenicama nemaju namjeru preferirati jedno viđenje tih činjenica u odnosu na druge niti nam je namjera ulaziti u političke razlike u pogledu osjetljivih institucionalnih aranžmana u zemlji. Političke su stranke kategorizirane prema lokalnim bazama birača, premda se neke stranke s izrazito jednonacionalnim biračkim tijelom također protive onome što vide kao dominantne oblike etnopolitike. Nadalje, popis stanovništva iz 1991. godine pojedincima nije dao izbor u pogledu izjašnjavanja, već su njegove kategorije pojedince smještale u etničke i vjerske identitete; kategorije također nisu dozvoljavale izjašnjavanje pojedinaca ili porodica iz miješanih brakova, što čitatelj također treba imati na umu. Pored toga, segment koji obuhvata "glasove" građana nije filtriran niti je odobren. On je predstavljen tek kao odraz lokalnih perspektiva koje su istakli pojedinci koji su učestvovali u nekom od događaja tokom ovog istraživanja. Na koncu, ovaj projekt podrazumijeva dugoročni angažman s ljudima u ovim gradovima i mi ćemo se vraćati tamo kako bismo ispitali stajališta strana zainteresiranih za daljnje učešće u aktivnostima pomirenja i izgradnji povjerenja. Za više informacija o projektu i rezultatima istraživanja posjetite našu internetsku stranicu: [Religion and Ethics in the Making of War and Peace](#) i [Faktori pomirenja i izgradnja povjerenja](#) (na službenim jezicima u BiH).

Livno se nalazi u jugozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, na granici s Republikom Hrvatskom. Administrativno, pripada entitetu Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i središte je Kantona 10. Geografski je smješteno u Livanjskom polju, najvećem kraškom polju ili ravnici u BiH. Grad ima veoma bogatu historiju različitih kultura koje su naseljavale ovo područje. Livno je, međutim, steklo veći politički i vojni značaj tokom otomanskog perioda, kada je često bilo sjedište Kliškog sandžaka. Kada su Osmanlije u 17. stoljeću izgubile kontrolu nad ovom oblašću, grad je postao sastavni dio Krajine i tada se formira Livanjska kapetanija.¹ Prema popisu stanovništva iz 2013. godine, Livno je imalo 37.487 stanovnika. Prema popisu iz 1991, Livno je imalo 40.600 stanovnika, od čega 72% Hrvata, 14% Muslimana i 10% Srba, a ostatak su činili Jugosloveni i druge nacionalne manjine. Danas je ovo područje uglavnom naseljeno Hrvatima. Na poslijeratnim izborima većinu poslaničkih mjesta u skupštini držale su stranke sa hrvatskom glasačkom bazom – 2012. godine od ukupno 31 poslaničkog mjesta, hrvatske stranke su imale 25, a ostatak je pripao stranakama čije su glasačko tijelo činili Bošnjaci ili ostali.

Tokom rata, neprijateljska djelovanja su pogodila grad, a naročito 11 sela u općini, koja su velikim dijelom ili u potpunosti uništena. Na ovom su se području također provodila etnička čišćenja i drugi zločini protiv civilnog stanovništva. Livno je bilo na meti vojske bosanskih Srba, koja je s napadima počela u proljeće 1992. godine. Također, u gradu i široj okolini izbijali su sukobi između hrvatske i bosanske vojske, koji su na mnoge civile i infrastrukturu ostavili razarajuće posljedice. Ta su sela u okolini Livna do danas tek djelomično obnovljena. Još uvijek vlada veliki interes za povratak, međutim, općina i kanton malo čine da riješe postojećih 158 neriješenih zahtjeva za obnovu kuća u navedenim selima, u koja se vratilo oko 250 porodica.²

Najistaknutija privredna aktivnost u Livnu zabilježena je u sektoru prodaje, prerađivačkoj industriji i građevinarstvu. Većina preduzeća je u kategoriji malih preduzeća, gdje više od 97% njih ima manje od 50 uposlenika. Prema Strategiji razvoja Općine Livno, ovo područje nije dovoljno razvijeno, a okoliš i klima ne pogoduju razvoju poljoprivrede.³ Od 2013. godine Livno ima izuzetno visoku stopu nezaposlenosti od 49% (79. mjesto u BiH), sa prosječnom neto plaćom od 880 KM (19. mjesto u BiH), i bruto domaćim proizvodom po glavi stanovnika od 5.420,7 KM (43. mjesto u BiH).⁴

¹ <http://mirjanadetelic.com/leksikon/gradovi/gradout.php?ic=LIVNO>

² Strategija razvoja Općine Livno za period 2014–2023, dostupna na: <https://drive.google.com/file/d/0B0jUpDBfdBF8eGhyQVAwaDY3TnM/view>

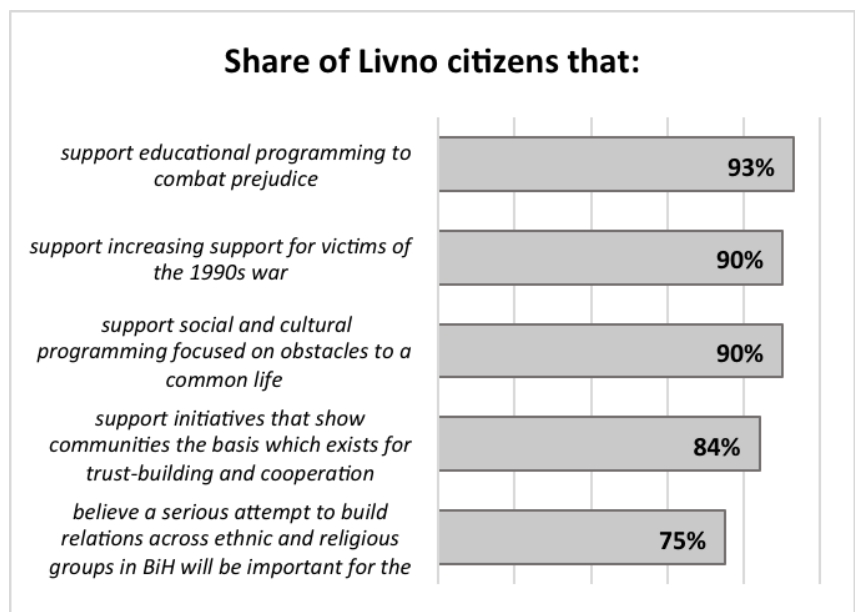
³ Strategija razvoja Općine Livno za period 2014–2023, dostupna na: <https://drive.google.com/file/d/0B0jUpDBfdBF8eGhyQVAwaDY3TnM/view>

⁴ Dostupno na stranici www.mojemjesto.ba

Zahvaljujući tome, općina se suočava sa visokom stopom iseljavanja stanovništva iz ruralnih i doseljavanja u urbane dijelove općine, naročito mladih ljudi i porodica, zbog čega su vlasti morale zatvoriti male seoske škole u okolnim selima.⁵ Rezultati istraživanja ukazuju da je najveći stepen podrške obrazovnim programima osmišljenim da prevladaju predrasude, kao i kulturnim događajima zabilježen baš u Livnu. Na drugom mjestu, građani Livna bi željeli povećati nivo podrške ratnim žrtvama (za više detalja pogledaj grafikoni na desnoj strani).⁶

GLASOVI IZ LIVNA⁷: Učesnici su na našim sastancima istakli da je Livno opterećeno visokom stopom nezaposlenosti. Građani su primarno zaokupljeni privrednim prilikama, izgledima za pronalaženje sigurnog i trajnog posla te osiguravanjem prosperiteta i bolje budućnosti za svoju djecu. Ne vjeruju da će se lokalni političari baviti ovim pitanjima u najboljem interesu građana. Većinsko hrvatsko stanovništvo grada otvoreno je za međuetničku saradnju, kako navode učesnici naših diskusija, koji su kazali da su stanovnici grada zadovoljni nivoom tolerancije i poštovanja među pripadnicima različitih etničkih i vjerskih grupa u Livnu. Dokaze toga možemo vidjeti u aktivnostima lokalnih vjerskih službenika, koji sve više usmjeravaju različite vjerske grupe jedne ka drugima, potičući ih na uzajamno uvažavanje i saradnju. Glavna prepreka većoj integraciji je neprocesuiranje ratnih zločinaca: to utiče na nivo povjerenja među etničkim grupama, ali i na njihovo kolektivno povjerenje u kantonalne sudske institucije. Žrtve i dalje čekaju na pravdu i priznanje, a za uspješno krivično gonjenje zločinaca istina o historijskim dešavanjima mora biti utemeljena na činjenicama, koje će biti prihvaćene kao dokaz.

⁵ Strategija razvoja Općine Livno za period 2014–2023.

⁶ Za detaljnije rezultate istraživanja posjetite stranicu [Faktori pomirenja i izgradnja povjerenja](#).

⁷ Ovaj dio predstavlja sažetak ključnih tačaka istaknutih tokom fokus-grupe i javnog događaja organiziranih u Livnu.